

NEWS**OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES**

ISSN 2224-5294

<https://doi.org/10.32014/2020.2224-5294.36>

Volume 2, Number 330 (2020), 49 – 56

UDK 336.77.067.32(574)

MRNTI 06.73.75

Z. Gusmanova, A. Kurmanalina, K. Yermekova

Karaganda economic university of Kazpotrebsoyz, Karaganda, Kazakhstan.
E-mail: gusmanova78@mail.ru, anar68@mail.ru, kulmariya.ermekova.60@mail.ru

**BANK LENDING OF INNOVATIONS IN THE REAL SECTOR
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
CURRENT TRENDS AND PROBLEMS**

Abstract. This article discusses the development of the Bank lending market in the Republic of Kazakhstan. The role and values of Bank lending are revealed. The analysis of the current state and dynamics of development of lending by commercial banks to the real sector of the economy in Kazakhstan is carried out. The structure of the loan portfolio of commercial banks in terms of terms and types of economic activity is analyzed. From the point of view of the quality of the loan portfolio, its structure is evaluated, and the share and value of the generated provisions is identified. In order to analyze the impact of interest rates on the cost of loans, the weighted average rates are estimated by type of loans. In addition, the loan portfolio is evaluated in terms of currencies, terms, and types of loans. The analysis of the loan portfolio in the context of sectors of the economy of Kazakhstan is carried out, the specific weight of each sector of the economy is determined with the identification of its role and importance. The role of commercial banks in the development and lending of innovation activities is evaluated. Innovative activity is considered by the following indicators: the gross domestic expenditure on R & d by regions; analysis of the structure by sectors of performance; level of innovative activity of enterprises of Kazakhstan, as well as in the regions; volume of innovative products of Kazakhstan and in the regions of Kazakhstan; costs of process innovations and product innovations.

The analysis of the structure of innovation in the regional context, as well as by economic sectors, which showed that the share of ownership of other countries is far behind in relation to the share of the private sector in the Republic of Kazakhstan. The assessment of sources of financing of innovative activities is given, with the identification of the share of lending by second-level banks. Based on a comprehensive analysis of Bank lending, a SWOT analysis was compiled to identify the strengths and weaknesses of Bank financing for innovation, as well as the main problems, opportunities and threats.

Keywords: Bank, commercial banks, credit, second-tier banks lending, Bank lending, loan portfolio, innovation, innovation financing.

The banking sector has been and remains the main source of funding for both operational and strategic activities of the company. The dynamics of the organization's development is largely provided by borrowed sources, despite their repayment and payment. It is relatively easy to get them for certain purposes, choose a convenient repayment schedule and delivery period. However, there are a number of problems that reduce the demand for Bank loans. One of them is a high interest rate. Businesses with low profitability cannot afford to take out a loan. However, there was also a positive trend in the relationship between corporate clients and banks: an increase in the volume of long-term loans. Banks began to focus on financing long-term projects, which brought them closer to fulfilling the main task of the banking sector, namely, long-term financing of large-scale investment projects in the real sector of the economy [1].

Speaking about the role of the banking sector in the country's economy, it should be noted that the share of Bank loans in the country's GDP has decreased. This decrease is due to many external and internal factors, which include devaluation processes, funding deficits, increases in non-performing loans,

external liabilities, and many other economic and political factors. Poor diversification and unbalanced lending to the economy can be attributed to qualitative indicators of the decline in the share of the loan portfolio.

The volume of GDP of the Republic of Kazakhstan increases annually, so in 2017 it amounted to 41,308 billion tenge, which is 24.09 % more than in 2007. The ratio of Bank loans to GDP over 10 years has decreased slightly from 34 % in 2007 to 31 % in 2017. The ratio of Bank loans in the real sector of the economy also decreased: in 2007, from 14 % to 10 % in 2017. It should also be noted that in 2018, GDP increased by 40 % or 16478 billion tenge since the end of 2017. According to the forecast of socio-economic development of the country, the increase in GDP should be 9.4 %. Also, the ratio of loans to GDP was 25.6 %, and by the end of 2019 will decrease to 20 %.

The volume of loans issued in the industrial sector has a cyclical trend, while the structure of the portfolio of loans issued in the manufacturing industry has changed in different directions over the years, which is associated with significant changes in the industry structure due to the implementation of various economic reforms.

Consider the current state of Bank lending to economic entities [2,4,5].

According to statistical data of the National Bank of Kazakhstan, as of January 1, 2019, the total loan portfolio of banks significantly decreased by 421.7 billion tenge or 2.67% compared to 2014, amounting to 13,762.7 billion tenge (table 1).

Table 1 – Volume of the credit portfolio of the banking sector of the Republic of Kazakhstan and formed provisions for it for 2014-2018, billion tenge

Indicator	Years					Changes, %
	2014	2015	2016	2017	2018	
Total loans of second-tier banks of Kazakhstan	14 184,4	15 553,7	15 693,7	13 590,5	13 762,7	- 2,97
Total amount of provisions generated	3 569,8	1 647,8	1 642,9	2 083,2	1 776,6	-50,2
The share of provisions in the loans (%)	25,2	10,6	10,6	14,1	12,2	-13,0
Note - based on data from the National Bank of the Republic of Kazakhstan for the relevant periods						

According to table 1, there is a decrease in the growth rate of the loan portfolio of the country's banking sector in the period from 2014 to 2018 amounted to 2.97 %, in 2018 the rate of decline in the loan portfolio decreased slightly and for the year showed even a slight increase of – 1.3 %. The main reason was the increase in the number and volume of loans mortgage lending and housing construction.

The quality of the loan portfolio provided that the total amount of provisions has increased significantly over the last 4 years – 26.4 % or 435,4 billion tenge, the share of provisions has also increased by 3.5 percentage points to us January 1, 2017. However, it should be noted that in 2018, the total amount of formed provisions decreased by 14.7 %, and their share – by 1.9 percentage points. This fact undoubtedly indicates a slowdown in the rate of decline in the volume of the loan portfolio and an improving quality of the loan portfolio.

Increasing competition in the banking sector encourages Kazakh banks to expand the range of banking services, including not only offering various types of deposits, but also increasing the types of loans for businesses, entrepreneurs and the population of the Republic.

Due to the above factors, Kazakh banks are able to provide loans to business entities on more favorable terms. Thus, since 2014, there has been a slight increase in rates for second-tier Bank loans issued to legal entities-0.2 %, for SMEs and individuals, on the contrary, they have increased by 1.2 % and 1.4 % (see table 2) [3, 4, 5].

In General, loans issued to legal entities decreased by 12.9 percentage points, while loans to individuals on the contrary increased, which undoubtedly proves once again the change in the structure of the credit market in favor of retail lending.

In terms of currencies, there is an increase in lending in the national currency by 2.5 percentage points, in terms of loan terms, loans issued for a long term increased by 41.6 percentage points. The main reasons for the increase in long-term loans are the ongoing state policy in the field of housing

construction, the consequences of EXPO-2017 and related programs and projects to attract investment to Kazakhstan.

Table 2 - Weighted average interest rates of commercial banks of the Republic of Kazakhstan for 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Growth, %
	%	%	%	%	%	
For loans issued, including:	12,1	13,9	14,3	13,5	12,3	0,2
Legal entities, including:	10,0	15,9	13,0	11,4	10,4	0,4
– small businesses businesses	11,9	11,5	14,3	12,3	13,1	1,2
Individuals, including:	18,2	15,9	18,2	19,0	17,2	-1,0
– for consumer purposes	18,5	17,0	19,8	20,9	19,9	1,4

Note – based on the Statistical Bulletin of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for the relevant years

As we noted earlier, an important element in the analysis of the loan portfolio of commercial banks is its distribution by sectors of the country's economy. In the course of the analysis, the credit structure in the industry breakdown was as follows (table 3).

Table 3 – Structure of the loan portfolio of second-tier banks in Kazakhstan by type of economic activity, million tenge

Name sector of economy	Years										Changes in %
	2014		2015		2016		2017		2018		
	The amount	Oud. weight, in %	The amount	Oud. weight, in %	The amount	Oud. weight, in %	The amount	Oud. weight, in %	The amount	Oud. weight, in %	
Construction	1 383 302	12,2	991 739	7,8	956 154	7,4	915 088	7,2	753 240	5,8	-45,6
Trade	2 207 340	19,5	2 645 676	20,9	2 780 921	21,6	2 019 606	15,9	1 801 210	13,8	-18,4
Industry	1 282 613	11,4	1 698 638	13,4	1 843 102	14,3	1 981 577	15,6	2 024 484	15,5	57,8
Agricultural industry	375 431	3,3	653 644	5,2	681 757	5,3	695 213	5,5	489 688	3,7	30,4
Transport	395 590	3,5	609 183	4,8	562 201	4,4	572 718	4,5	593 275	4,5	50,0
Communication	89 929	0,8	136 715	1,1	147 556	1,1	98 731	0,78	71 858	0,5	-20,0
Other industry	5 557 344	49,2	5 938 650	46,8	5 887 427	45,8	6 422 419	50,5	7 358 009	56,2	32,4
Loans to the economy	11 291 548	100,0	12 674 245	100	12 859 119	100	12 705 352	100	13 091 764	100	16,0

Note – data from the Statistical Bulletin of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for the corresponding periods

Considering the loan portfolio in the industry breakdown from the point of concentration for the current period, we can conclude that the most significant share in the structure of lending to economic sectors is occupied by loans issued to other industries (the share in the total volume of lending to the economy is 56.2 %), trade – 13.8 %, industry – 15.5 % and construction – 5.8 %. Such a high concentration of lending to selected industries is explained by their relatively high profitability and stability [3, 4, 5].

As for the specific weight, the structure of loans in the context of economic sectors has changed. The share of loans to the construction sector decreased from 12.2 % to 7.2 % or 5 percentage points, trade by 5.7 % and communications by 0.3 % due to increased lending to other sectors of the economy. Undoubtedly, this is due to the implementation of the state programs "business Road map – 2020", "regional development Program", etc.

Next, let's look at Bank lending for innovations. Innovative activity is characterized by the following indicators: the gross domestic expenditure on R & d by regions; analysis of the structure by sectors of performance; level of innovative activity of enterprises of Kazakhstan, as well as in the regions; volume of innovative products of Kazakhstan and in the regions of Kazakhstan; costs of process innovations and product innovations.

Looking at the structure of internal research and development expenditures, you can see a trend of increasing expenditures (see figure 1).

The chart shows a steady increase in internal R & d spending. The chart shows that in 2018, compared to 2010, domestic expenditures increased by 2.2 times. This indicates that this indicator is of a General economic nature.

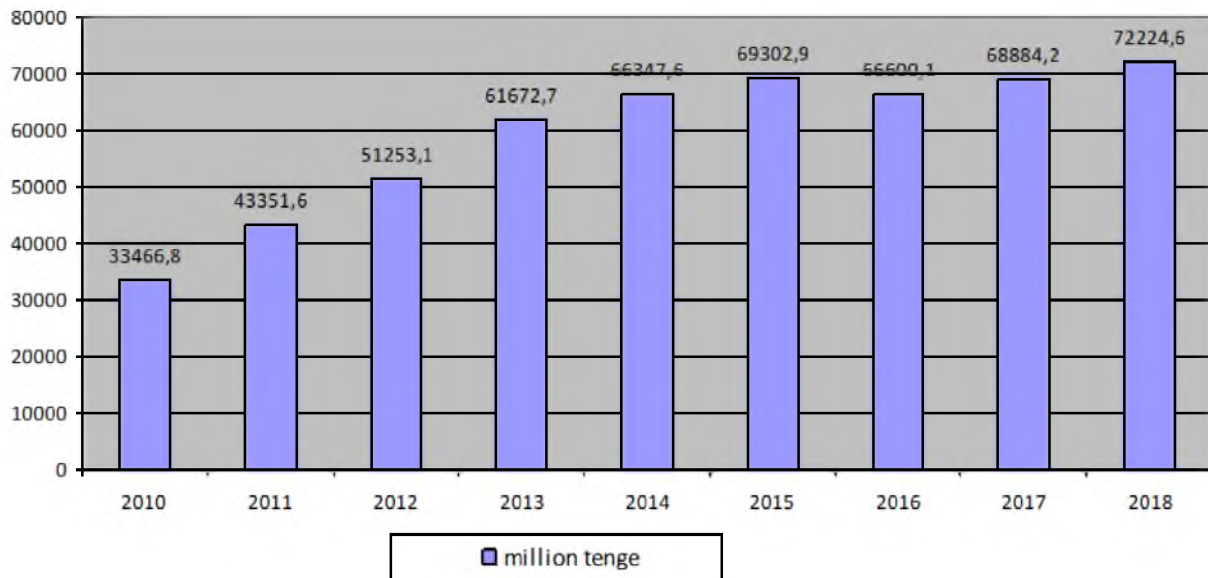

Figure 1 – Domestic expenditure on R & d (in the Republic of)

Note – data from the Statistical Bulletin of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for the corresponding periods

In the regional context, the cities of Republican significance – Astana and Almaty-are distinguished. Given the fact that these cities are urban agglomerations. The main criteria for determining agglomerations in Kazakhstan are: the administrative status of the city-center; demographic capacity; resource base; and logistics potential. On a national scale, these are agglomeration cities with centers in the cities of Astana, Almaty, Shymkent and Aktobe. Most innovations are concentrated here, and this is natural. Almaty invested 34,030. 3 million tenge in science in 2014, and 26,586. 5 million tenge in 2018. Astana is an order of magnitude smaller, but still at the forefront: in 2014 – 10,187. 7 million tenge, in 2018-14,094.2 million tenge [6].

Analysis of the structure of innovation by activity sector showed that the share of ownership in other countries lags far behind in relation to the share of the private sector. So, in 2018, their amount was 95,280. 2 million tenge. by 55,315. 2 million tenge. in 2014, the increase is 72.2 %. Given that in most countries basic research is conducted in the public sector, and the business sector oversees applied research, the situation in our country needs to be adjusted: to improve efficiency, it is necessary to develop the non-profit sector, as well as to increase the share of innovations in the public sector. For example, the share of innovations in the public sector in 2018 was 3.4 %, in 2014-the share was 5.8 %.

Consider the sources of innovation financing in Kazakhstan (table 4).

According to table 4, in General, the volume of expenditures by sources of financing for 5 years increased by 96.6 % or 423,426 million tenge. At the same time, Bank loans increased 3.3 times or 255.5 billion tenge, including loans and loans issued by banks on preferential terms – 7.3 times, and funds of legal entities on the contrary decreased by 4.8 times or 10.5 MLR. tenge. The largest increase in financing in the field of innovation was shown by sources of foreign companies – 13.0 times, local budget funds – 7.5 times.

Based on a comprehensive analysis of Bank lending, a SWOT analysis was compiled (table 5).

Table 4 – innovation Costs by funding sources in Kazakhstan for 2014-2018, in millions of tenge

	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	Deviations, in %
Own funds	259 812,2	273 974,9	367 777,0	300 208,1	397 089,3	52,8
Republican budget, including	37 591,1	27 769,8	42 012,1	42 230,2	29 233,4	-22,2
development institutions, including:	3113,5	3 839,8	2 588,0	2 455,9	3350,9	7,6
innovative grants	1485,9	2 489,2	1 484,6	930,3	1511,0	1,7
Local budget	2114,1	2 311,3	1851,8	17 969,7	15 854,7	7,5 times
Foreign funds	3 537,2	974,2	514 020,7	7 053,4	45 633,7	13,0 times
Other funds, including:	135 434,4	350 330,8	602 984,3	532 220,6	374 104,0	2,8 times
Bank loans, including	112 501,2	335 330,8	494 226,8	375 201,9	367 997,2	3,3 times
– loans and loans on preferential terms	34 201,7	55 190,6	16 576,4	190 703,4	249 302,9	7,3 times
– funds of legal entities	13 239,2	1 225,9	96 286,7	153 791,3	2739,0	– 4,8 times
Subtotal	438 489,0	655 361,0	1 528 645,9	899 681,8	861 915,0	96,6

Note – based on data from the official website of the Ministry of statistics of the Republic of Kazakhstan for the relevant years

Table 5 – SWOT analysis of innovative activity of second-tier banks
in financing the real sector of the economy of Kazakhstan

Strength	Weakness
<ul style="list-style-type: none"> – decrease in the total amount of generated provisions and the share of generated provisions in loans; – increase in internal R & d costs; – significant increase in Bank lending to innovations. 	<ul style="list-style-type: none"> – weak credit potential of the banking sector; – decrease in the growth rate of the loan portfolio of commercial banks; – low diversification of the loan portfolio of commercial banks; – low share of Bank lending in financing fixed capital investments – weak development of long-term lending.
Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none"> – increased funding for private sector innovation will contribute to the renewal of fixed capital; – attracting foreign investment for the development of innovative activities; – improving state support for innovation activities; – creation of a new financial supervision authority to strengthen control and development of financial activities. 	<ul style="list-style-type: none"> – tightening of state regulation of the banking sector, reducing the number of commercial banks; – macroeconomic instability, increased risks; – depreciation and reduction of fixed capital financing in the direction of increasing current assets; – unavailability and lack of information on innovative projects in Kazakhstan.

Note – compiled by the authors

Insufficient financing of innovations by the banking sector, which is due to many external and internal factors, namely devaluation processes, instability of the national currency and dependence on the growth of world energy prices, funding deficit, increase in the share of non-performing loans, high level of external obligations, and many other economic and political factors.

One of the peculiarities of banks is that it operates at 80-90 % at the expense of borrowed funds [7]. The need for a cost system in a bank is indeed greater than in any other business, due to the narrow margin of profit from the gross amount processed in the banking sector, as well as the number and variety of services provided by banks to its customers and the public without remuneration [8]. Low share of Bank lending in financing investments in fixed assets, which is about 5-6 %. Mainly, enterprises use their own funds, the share of which in the total investment volume has also increased to 58 % by the end of 2018. At the same time, the share of annual state subsidies fluctuates at the same level – about 18-22 %. The share of investments abroad reaches 50-60 %.

Analysis of the structure of credit use over the past 10 years shows that more than half of borrowings are spent on working capital replenishment, which at best indicates the expansion of business, at worst, the refinancing of existing problem loans. The share of borrowings for the purchase of fixed assets decreased from 6 % in 2007 to 3 % in 2018. Based on industry reviews, in a number of industrial sectors,

depreciation of fixed assets is quite high, so it is assumed that the update is either carried out untimely, or at the expense of enterprises' own funds.

Thus, it can be noted that the main sources of innovation financing in Kazakhstan are still their own sources – 46.07 %, other funds – 43.4 %. In the structure of other funds, Bank funds account for 98.4 %. At the same time, the main directions of financing innovations and projects by banks are not disclosed.

The main and most important problem identified during the analysis was the lack of information about which projects in the field of innovation were funded, and most importantly, what results they brought. There is an unavailability or closeness of information for interested parties, whether they are investors, citizens, or applicants.

Ж. Ғұманова, А. Құрманалина, К. Еркемова

Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті, Қазақстан

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ НАҚТЫ СЕКТОРЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛАРҒА БАНКТІК НЕСИЕ БЕРУ: ЗАМАНАУИ ҮРДІСТЕР МЕН МӘСЕЛЕЛЕР

Аннотация. Бұл мақалада Қазақстан Республикасында банктік несие беру нарығын дамыту мәселелері қарастырылады. Банктік несиелеудің рөлі мен маңызы ашылады.

Ел экономикасындағы банк секторының рөлі туралы айта келе, республиканың ЖІӨ-дегі банк несиелері үлесінің төмендегенін атап өту қажет. Бұл төмендеу девальвациялық үрдістерге, қорландыру тапшылығына, жұмыс істемейтін несиелердің ұлғаюына, сыртқы міндеттемелерге және басқа да бірқатар экономикалық және саяси жағдайларға қатысты көптеген сыртқы және ішкі факторлармен байланысты. Несиелік қоржынның үлесін төмендетудің сапалы көрсеткіштеріне әлсіз әртараптандыруды және экономикаға теңгерілмеген несие беруді жатқызуға болады.

Қазақстан Республикасының ЖІӨ-нің қазіргі жай-күйі мен көлемін бағалау және банк несиелерінің ЖІӨ-ге қатынасын анықтау жүргізілді; ІЖӨ жыл сайын ұлғайған кезде, ЕДБ несиелерінің қатынасы 10 жыл ішінде шамалы төмендегенін көрсетті. Экономиканың нақты секторында банк несиелерінің қатынасы да төмендейді. Өнеркәсіптік секторда берілген несие көлемі циклдық үрдіске ие, бұл ретте өңдеу өнеркәсібіндегі берілген несие қоржынының құрылымы әртүрлі жылдары өзгерді. Бұл әртүрлі экономикалық реформаларды іске асыру салдарынан салалық құрылымның елеулі өзгерістерімен байланысты. Қазақстандағы экономиканың нақты секторын коммерциялық банктердің несиелендіруінің қазіргі жай-күйі мен даму серпіні талданады. Коммерциялық банктердің несие қоржынының құрылымы экономикалық қызмет түрлері, мерзімдері бөлінісінде талданады.

Бұдан басқа, несие қоржынының валюталар, кредиттер мерзімдері және түрлері бойынша бағасы беріледі. Қазақстан экономикасының секторлары бөлінісінде несие қорына талдау жүргізіледі, оның рөлі мен маңызы айқындала отырып, экономиканың әрбір секторының үлес салмағы анықталады.

Жалпы алғанда, заңды тұлғаларға берілетін несиелердің төмендегенін, ал жеке тұлғаларға берілетін несиелердің, керісінше, ұлғайғанын атап өтуге болады, бұл несиелік нарық құрылымының өзгеруін, бөлшек несиелендірудің пайдасын тағы да дәлелдейді.

Валюта бөлінісінде ұлттық валютада несие берудің өсуі байқалады, несие беру мерзімдері бөлінісінде ұзақ мерзімге берілетін несиелер ұлғайды. Талдау барысында ұзақ мерзімді несиелердің ұлғаюының негізгі себептері тұрғын үй құрылысы саласындағы жүргізіліп жатқан мемлекеттік саясат, ЭКСПӨ-2017 салдары және оған ілесіп бағдарламалар мен Қазақстанға инвестициялар тарту жөніндегі жобалармен байланысты екені анықталды.

Несие қоржынының сапасы тұрғысынан, оның құрылымын бағалау жүргізіледі, қалыптастырылған провизиялардың үлесі мен мәні анықталады. Пайыздық ставкалардың несиелер құнына әсерін талдау мақсатында, несиелердің түрлері бойынша орташа өлшенген ставкаларды бағалау жүргізіледі.

Ағымдағы кезеңде шоғырлану нүктесінен салалық бөлікте несиелік қоржынды қарай отырып, экономика салаларына несие беру құрылымындағы неғұрлым маңызды үлесті басқа салаларға, саудаға, өнеркәсіпке және құрылысқа берілген қарыздар алады деген қорытынды жасауға болады. Бөлінген салаларды несиелендірудің жоғары шоғырлануы барынша жоғары табыстылықпен және тұрақтылықпен түсіндіріледі. Үлес салмағына келетін болсақ, экономика салалары бойынша кредиттердің құрылымы өзгерді. Шаруашылықтың басқа салаларына кредит берудің ұлғаюы есебінен құрылыста, саудада және байланыс саласында кредиттердің үлес салмағы төмендеді. Әрине, бұл «Бизнестің жол картасы-2020», «Өңірлерді дамыту бағдарламасы» және т.б. мемлекеттік бағдарламаларды іске асырумен байланысты.

Инновация саласындағы қызметті дамыту мен несиелендірудегі коммерциялық банктердің рөлі мен бағасы беріледі. Инновациялық қызмет келесі көрсеткіштер бойынша қарастырылады: облыстар бойынша ҒЗТҚЖ-ға ішкі шығындар; қызмет секторлары бойынша құрылымдарды талдау; ҚР кәсіпорындарының инновациялық белсенділігінің деңгейі, сондай-ақ өңірлер бөлінісінде; ҚР өндірілген инновациялық өнімнің көлемі және ҚР өңірлері бөлінісінде; процесс инновациялары мен өнім инновациясына шығындар.

Зерттеулер мен әзірлемелерге арналған ішкі шығындардың құрылымын қарастыра отырып, шығыстардың ұлғаю үрдісін байқауға болады. ҒЗТҚЖ-ға ішкі шығындардың ұлғаюының тұрақты үрдісі байқалып отыр. Өңірлік бөліністе, сондай-ақ басқа елдердің меншік үлесі Қазақстан Республикасындағы жеке сектордың үлесіне қатысты қатты артта қалғанын көрсететін экономика секторлары бойынша инновациялар құрылымына талдау жүргізіледі. Екінші деңгейдегі банктердің кредит беру үлесін анықтай отырып, инновациялық қызметті қаржыландыру көздеріне баға беріледі. Банктік несиелендірудің кешенді талдауын жүргізу негізінде инновацияларды банктік қаржыландырудың күшті және әлсіз жақтарын, сондай-ақ негізгі проблемаларды, мүмкіндіктер мен қауіптерді анықтай отырып, SWOT-талдау жасалды.

Түйін сөздер: банк, коммерциялық банктер, несие, екінші деңгейдегі банктер, несие беру, банктік несие беру, несиелік қоржын, инновациялар, инновацияларды қаржыландыру.

Ж. Гусманова, А. Курманалина, К. Ермакова

Карагандинский экономический университет Казпотребсоюза, Казахстан

БАНКОВСКОЕ КРЕДИТОВАНИЕ ИННОВАЦИЙ В РЕАЛЬНОМ СЕКТОРЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы развития рынка банковского кредитования в Республике Казахстан. Раскрывается роль и значения банковского кредитования.

Говоря о роли банковского сектора в экономике страны, необходимо отметить снижение доли кредитов банков в ВВП республики. Данное снижение связано со многими внешними и внутренними факторами, к которым можно отнести девальвационные процессы, дефицит фондирования, увеличение неработающих кредитов, внешние обязательства и многие другие, экономические и политические факторы. К качественным показателям снижения доли кредитного портфеля можно отнести слабую диверсификацию и несбалансированное кредитование экономики.

Проводится оценка современного состояния и объема ВВП Республики Казахстан и отношение кредитов банков к ВВП, которое показало, что при ежегодном увеличении ВВП, отношение кредитов БВУ за 10 лет незначительно снижается. Отношение кредитов банков в реальном секторе экономики также снижается. Объем выданных ссуд в промышленном секторе имеет циклическую тенденцию, при этом структура портфеля выданных ссуд в обрабатывающей промышленности изменялась в разные годы разнонаправлено, что связано с существенными изменениями отраслевой структуры вследствие реализации различных экономических реформ. Проводится анализ современного состояния и динамика развития кредитования коммерческими банками реального сектора экономики в Казахстане. Анализируется структура ссудного портфеля коммерческих банков в разрезе сроков, видов экономической деятельности.

Кроме того, дается оценка ссудного портфеля в разрезе валют, сроков и видов кредитов. Проводится анализ ссудного портфеля в разрезе секторов экономики Казахстана, определяется удельный вес каждого сектора экономики с выявлением его роли и значения.

Можно отметить, что в целом, кредиты, выдаваемые юридическим лицам, снизились, а кредиты физическим лицам наоборот, увеличились, что, несомненно, еще раз доказывает изменение структуры кредитного рынка в пользу розничного кредитования.

В разрезе валют, наблюдается рост кредитования в национальной валюте, в разрезе сроков кредитования увеличились кредиты, выдаваемые на длительный срок. В ходе анализа выявлено, что основными причинами увеличения долгосрочных кредитов является проводимая государственная политика в области жилищного строительства, последствия ЭКСПО-2017 и сопутствующие ей программы и проекты по привлечению инвестиций в Казахстан.

С позиции качества ссудного портфеля проводится оценка его структуры, выявляется доля и значение сформированных провизий. С целью анализа влияния процентных ставок на стоимость кредитов проводится оценка средневзвешенных ставок в разрезе видов кредитов.

Рассматривая кредитный портфель в отраслевой разбивке с точки концентрации за текущий период, можно сделать вывод, что наиболее значительную долю в структуре кредитования отраслей экономики занимают займы, выданные в другие отрасли, торговли, промышленности и строительство. Столь высокая

концентрация кредитования выделенных отраслей объясняется достаточно высокой доходностью по ним и стабильностью. Что касается удельного веса, то структура кредитов в разрезе отраслей экономики изменилась. Удельный вес кредитов снизился в строительстве, торговле и отрасли связи за счет увеличения кредитования других отраслей хозяйства. Несомненно, это связано с реализацией государственных программ «Дорожная карта бизнеса-2020», «Программа развития регионов» и т.д.

Дается оценка и роль коммерческих банков в развитии и кредитовании деятельности в сфере инноваций. Инновационная деятельность рассматривается по следующим показателям: внутренние затраты на НИОКР по областям; анализ структуры по секторам деятельности; уровень инновационной активности предприятий РК, а также в разрезе регионов; объем произведенной инновационной продукции РК и в разрезе регионов РК; затраты на процессные инновации и на продуктовые инновации.

Рассматривая структуру внутренних затрат на исследования и разработки, можно заметить тенденцию увеличения расходов. Отмечена заметная устойчивая тенденция к увеличению внутренних затрат на НИОКР. Проводится анализ структуры инноваций в региональном разрезе, а также по секторам экономики, который показал, что доля собственности других стран сильно отстает по отношению к доле частного сектора в Республике Казахстан. Дается оценка источников финансирования инновационной деятельности, с выявлением доли кредитования банками второго уровня. На основе проведения комплексного анализа банковского кредитования был составлен SWOT-анализ с выявлением сильных и слабых сторон банковского финансирования инноваций, а также основных проблем, возможностей и угроз.

Ключевые слова: банк, коммерческие банки, кредит, банки второго уровня кредитование, банковское кредитование, ссудный портфель, инновации, финансирование инноваций.

Information about authors:

Gusmanova Zhanar – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department «Bank Management and Financial Markets» of Karaganda Economic University of Kazpotrebsoyuz, <https://orcid.org/0000-0002-1872-0378>;

Kurmanalina Anar – Candidate of Economic Sciences, Professor of the Department «Bank Management and Financial Markets» of Karaganda Economic University of Kazpotrebsoyuz, <https://orcid.org/0000-0002-0702-8634>;

Yermekova Kulmaryia – senior lecturer of the Department «Bank Management and Financial Markets» of Karaganda Economic University of Kazpotrebsoyuz, <https://orcid.org/0000-0002-3960-355X>

REFERENCES

- [1] Toksanova A.N. Development of small business management systems in the Republic of Kazakhstan: autoref. dis. doctor. Astana, 2010. 47 p.
- [2] Official website of the National Bank of the Republic of Kazakhstan. Mode of access: www.nationalbank.kz
- [3] Consolidated financial statements of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for 2016
- [4] Consolidated financial statements of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for 2017
- [5] Consolidated financial statements of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for 2018
- [6] www.stat.kz
- [7] Bakashbayev A.Zh., Gumar N.A. Analysis of sources of funding banks of the second level: world experience and Kazakhstan practice // News of the Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan. Series of social and human sciences. 2019. Vol. 3. Num. 325. P.221-229. (in English). <https://doi.org/10.32014/2019.2224-5294.116>
- [8] Yeveskina Zh.T., Nurgaliyev A.M. Analysis and forecast of the main financial indicators of the banks activity // News of the Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan. Series of social and human sciences. 2019. Vol. 3. Num. 325. P.230-238. (in English). <https://doi.org/10.32014/2019.2224-5294.117>